

A Ludwig Múzeumról

Néray Katalinnal beszélget Hajdu István

Balkon
1993/1

✦ Hajdu István: Az egyetlen, csak kortárs művészettel foglalkozó magyar gyűjtemény a Ludwig Múzeum, melyről 1987–88 körül oly sokat, ma pedig alig beszélnek. Néray Katalin, a múzeum igazgatója nemcsak munkatársakkal nem rendelkezik, de konkurenciával sem.

✦ Néray Katalin: S ez egyáltalán nem jó. Ha egy intézmény egyedül van, mindenki igyekszik rátelepülni, az összes kívánság és vágy oda irányul. A Ludwig Múzeum nem oldhatja meg a máig is hiányzó magyar kortárs gyűjtemény problémáját, mert hiszen nem is lehet feladata. Az én elképzeléseim szerint itt a magyar művészet csak mint a nemzetközi kontextusba illesztett rész szerepelhet, és lényeges is, hogy egy összehasonlításban megjelenjen, de nem vehetjük át egy olyan gyűjtemény szerepét, amelyben a teljes keresztmetszet megjelenik. E pillanatban, ha valaki meg akar ismerkedni a XX. századi magyar művészettel, tucatnyi helyre kell elmennie, hogy megtehesse. Sokáig az állami kultúrpolitika akadályozta meg a kortárs múzeum létrejöttét, egyfelől mert ideológiailag zavarosnak találta a művészetet, másfelől meg attól tartottak, hogy kiszámíthatatlan, ki kerül be, milyen kép alakul ki a magyar művészetről. Most, mert a deklarációk arról szólnak, hogy kultúrpolitika nincs...

✦ HI: ...akkor múzeum sincs...

✦ NK: ...valahogy így, mert újabban senki nem beszél arról, hogy kell egy kortárs magyar gyűjtemény. Semmiféle esélyt nem látok arra, hogy felépülne egy ilyen múzeum, és ennek elsősorban gazdasági okai vannak.

✦ HI: A Ludwig milyen státust foglal el? Magyar múzeum?

✦ NK: Ugyanúgy állami költségvetésből élünk, mint az összes többi. A gazdasági működés még nem alakult ki, mert az első év kísérleti volt, melyben a költségvetési pénzek mellett utólagos alapítványi pénzek is érkeztek. Ebben az évben durván 8 millió forint állt rendelkezésre, amelyben benne van az én fizetésem, a takarítónőké, a teremőröké, a bejárat és a könyvesbolt kialakítása.

✦ HI: Ezek szerint gyűjtésről e pillanatban nincs szó.

✦ NK: Nincs. Elképzeléseim persze vannak, de egyelőre nem tudom, milyen forrásokhoz lehetne nyúlni. A nemzetközi anyaggal más a helyzet, mert az aacheni Ludwig-alapítvány révén megkaphatunk műveket, olyanokat, amelyeket az alapítvány már megvásárolt, de még nem helyezett el más múzeumban. Bár ez nincs kimondva, de bizonyos, hogy a Ludwig Alapítvány nem magyar műveket vásárol és ad át a budapesti Ludwig Múzeumnak, hanem olyan tárgyakat a nemzetközi művészetből, amelyek megszerzésére mi magunk nem vagyunk képesek.

✦ HI: Mennyire tudod irányítani, hogy mit vásároljanak a pesti múzeum számára?

✦ NK: Hogy hogyan működik a rendszer, azt a Knoll Galéria Cragg-kiállításán próbáltam ki. Küldtem Aachenbe egy levelet a megvásárolni kívánt Cragg-mű fényképével, kérve, vegyék meg a mi számunkra, mert a művész jelentős árkedvezményre hajlandó. A dolog sikerült, a szobor itt van.¹

✦ HI: Ez incidens vagy precedens?

✦ NK: Valószínű, hogy hetente nem tudom megismételni, de biztosan nem járhatatlan út. Amúgy elsősorban az aacheni anyagot kell átnézni, hogy mi az, ami idehozható. Mindez azonban egyelőre illúzió, mert hiszen az itt tévő tárgyakat sem tudom kiállítani. Az anyag kétharmada raktárban van. Biztos, hogy akad néhány munka, ami soha nem lesz kiállítva, van olyan, amelyik kitűnő, de nem lehet kontextusba állítani a nemzetközi anyaggal, s olyan is, amelyet csak a mérete miatt nem tudunk egyelőre bemutatni.

✦ HI: Arra van lehetőség, hogy a Ludwig-gyűjtemények között kiállításcsere működjék?

✦ NK: Igen, jövőre egy nagy orosz, klasszikus és kortárs avantgarde kiállítást hozunk a kölni múzeumból. A teljes orosz anyagot most ősszel bemutatják a kölni Kunsthallében, s abból fogunk válogatni a pesti kiállításra.

✦ HI: Ez közvetve azt jelenti, hogy bővül a tér? Mert hiszen a mostani helyen nem túl sok munka férne el.

✦ NK: Október–novemberre kiürül egy újabb terem, melyet a Legújabbkori Történelmi Múzeum adott át nekünk, majd az év végén egy most álló kiállítás lebontása után ismét kapunk tereket. Akkor a mostani 1000 m² tér még 5-600 m²-rel bővül. Persze

ez még mindig nagyon kevés, mert pl. a Múcsarnok a rekonstrukció után 2500 m²-rel fog rendelkezni. Számíthatunk a földszintre is, ez kb. még 800 m², ami viszont kiállítási célokra nemigen alkalmas hely. S ha majd a társmúzeum, mint arról vannak elképzelések, helyet kap a Nemzeti Múzeum épületében, akkor valóban működőképesekek leszünk, de ez egyelőre nagyon távol van.

✦ HI: Tehát az a terv, miszerint a Ludwig Múzeum önálló épületbe költözik, füstbe ment?

✦ NK: A Sándor-palotáról volt szó, de a nyolcvanas években a szálloda-veszély, most a kormány szándéka akadályozza meg a dolgot.

✦ HI: Visszatérve a tulajdonviszonyokra, kié a Ludwig Múzeum?

✦ NK: Magyar állami múzeum, költségvetési intézmény, de a múzeum szakmai irányítását egy kuratórium látja el. Ennyiben különbözik a többi magyar múzeumtól. Hivatalos besorolása szerint a Nemzeti Galéria szakmúzeuma. A kuratórium tagjai az MNG, a Szépművészeti és a Nemzeti Múzeum mindenkori főigazgatója, valamint a minisztériumi közgyűjteményi főosztály vezetője, s az aacheni, kölni és bécsi Ludwig Múzeumok képviselői.

✦ HI: A névadó tehát csak mintegy márkanevet ad?

✦ NK: Sem az alapítvány, sem a múzeum kuratóriumában nincs benne. Másrészt viszont épp a Ludwig-név kelt bizonyos zavart: azt sugallja, hogy rengeteg pénzünk van, ami persze egyáltalán nem igaz, hiszen mi a magyar költségvetés részei vagyunk. Azzal, hogy a Ludwig házaspár adományozott és tartós letétbe helyezett itt egy jelentős gyűjteményt, megtette a magáét. S bár az alapítvány nyújt támogatást az itteninek, amiből olykor valami a múzeumnak is jut, annak a pénznek nagy része más célokra irányul,

✦ HI: De, gondolom, van a támogatásnak más formája is. Ha Te például egy Duane Hanson kiállítást akarnál itt rendezni, s ehhez az aacheni Hanson-szobrokat elkérnéd, valószínűleg nem tagadnák meg...

✦ NK: Biztos, mint ahogy valóban működik egyfajta kölcsönösség a Ludwig Múzeumok között. Most például a koblenzi – ez a legújabb Ludwig Múzeum –, amely elsősorban a francia művészetet mutatja be, egy kiállításához tőlünk kért képeket, Combas és egyéb munkákat, viszonzásági alapon. Így, és én ezt nagyon fontosnak tartom, a budapesti anyag is kikerül a világba, megismerhetővé válik a nemzetközi programokban. Berlinben és Londonban kiállították a mi birtokunkban lévő Warholt, majd Hamiltont, s az itteni Picasso-képek a nagy Picasso-kiállítás is szerepelnek.

✦ HI: Mi a helyzet a magyar művészekkel?

Bejuthat-e Warhol vagy Combas mellé bármelyikük is egy nemzetközi kiállításra?

✦ NK: Ha nem hinném, hogy igen, nem csinálnám ezt a munkát. A struktúra olyan, hogy előbb-utóbb el lehet érni, hogy a magyar művészeket is egyenrangúan kezeljék. De ezen keményen dolgozni kell.

✦ HI: Az eredeti kiállítás, mely nagyjából öt évvel ezelőtt nyílt itt meg,² Te teljesen átrendezted.

Ez már valószínűleg a pontosabb kép kialakítását szolgálta, annak a képét, melyben a magyar és a nemzetközi művészet közötti párhuzamok élesebben mutatkoznak meg.

² Kortárs képzőművészet. Válogatás a Ludwig Múzeum, Budapest és a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményéből. Budavári Palota, "A" Épülete. Megnyitó: 1991. június 4. A katalógust szerkesztette és a kiállítást rendezte: Dévényi István. (A szerk.)

¹ Tony Cragg: Székesegyház, 1992, különféle fém gépalkatrészek, változó méret, ltsz.: 1993.4.11-4.

✘ **NK:** Én értettem azt a koncepciót is; be kellett mutatni az akkor aktuális magyar művészetet, és értettem a pszichológiai és érzelmi vetületeit is. Valóban jó alkalom volt, hogy az MNG megmutathassa jelenkori gyűjteményét, amire addig nemigen volt módja. De hát más szempontjai vannak a Nemzeti Galériának és más egy kortárs művészeti múzeumnak. A galéria gyűjtési szempontjaiban szociológiai elemek is vannak, míg egy kortárs gyűjtemény engedmények nélkül működhet, s nem kell gesztusokat gyakorolnia helyi értékek irányában.

✘ **HI:** *Neked melyek voltak a szempontjaid?*

✘ **NK:** Voltak technikai megfontolások, például a márványfalról le kellett szedni, hogy tönkre ne menjenek, a fotó alapú műveket. Ezeket majd máshol mutatjuk be. De fontosabb, hogy milyen munkák jöttek ide a Ludwig-gyűjteményből, s azokhoz kellett megfeleléseket keresni. Az ide került művek elsősorban figurálisak, kevés a geometrikus, – bár van például egy nagyon szép Federle-festmény, melynek egyelőre még nincs meg a helye. Ludwighoz tehát a popos és az expresszív figurális áll közel, ezért a gyűjtemény nagy része ilyen munkákból tevődik össze. Ezekhez válogattam elsősorban a magyar művészekről,

persze bekerült néhány olyan mű is, melynek nincs pandantja a Ludwig-anyagban, mint például Bak Imre nagy képe, de azzal, hogy megkaptuk Keith Haring oltárát, s mellettük van egy Penck-festmény, sajátos kontextusba került Bak munkája. A dolgok persze folyton változnak, mert azt hiszem, az állandó kiállításnak sem kell változtathatatlanok lennie.

✘ **HI:** *Van-e egy átrendezésnek, egy új kiállításnak valami hatása az aktuális művészetre? Befolyásolhatsz-e ezzel valamit is?*

✘ **NK:** Azt hiszem, hogy igen. Biztos, hogy van annak hatása, hogy magyar művészek milyen kontextusban jelennek meg, s az hogy módosulhat adott esetben. Épp Bak Imre mondja a veled folytatott beszélgetésben, hogy a nemzetközi összehasonlítás mennyire fontos. És vállalni kell az összehasonlítást, nemcsak a művészeknek, hanem a művészettörténészeknek is, az esetleges tévedésekkel együtt, bár nem hiszem, hogy ma már túl sokat tévednénk. A szakember tudja, hogy mi az érték.

✘ **HI:** *Igen, de jó néhány olyan művész, aki pl. az ötvenes-hatvanas években a szakmai közmegegyezés szerint valódi érték volt, ma egyre kevesebbet jelent, függetlenül attól, hogy tisztességét, morális tartását mindenki elismeri.*

✘ **NK:** Ezért volna nagyon fontos a magyar kortárs múzeum, ahol a sajátos magyar fejlődés és azok a művészek, akik nem tartoznak a nemzetközileg érvényes főáramlatba, megmutatkozhatnak és helyük meghatározható lenne.

✘ **HI:** *Viszont akkor nem az derülne-e ki, hogy két vagy három magyar művészet van? Létezik az alföldi, vásárhelyi gyökerekből táplálkozó, nem igazán aktuális művészet, s létezik a másik, ami itt is megnyilatkozik, és akadnak még variációk számosak.*

✘ **NK:** Igen, de az alföldi művészetet is meg kellene kísérlni nemzetközi kontextusba állítani; az oroszok, csehek, lengyelek vagy éppen a skandinávok mellé tenni, s akkor már más, nagyon izgalmas következtetéseket lehetne levonni.

